pentru soarta celor care sînt în iad. El poate coborî, fiind încă în viaţă, astăzi chiar, în iadul lumii moderne, în starea sa ultimă de refuz, pentru a aduce aici mărturia luminii lui Hristos. Sub o formă închipuită, această grijă apare în *Pastorul* lui Hermas[3] şi la Clement Alexandrinul[4]. Apostolii şi înţelepţii Bisericii coboară la iad după moartea lor pentru a vesti mîntuirea şi a da botezul celor care-l cer.

Printre harismele sale, Răsăritul ioanic, atît de sensibil la Înviere, înscrie tema iadului, fapt care reiese atît de limpede din tradiţia sa liturgică şi iconografică. Această temă este tratată scurt şi cuprinzător deja de Sfîntul Pavel în *Efeseni* IV, 9-19: "Iar aceea că: s-a suit - ce însemnează fără numai că S-a şi pogorît în părţile cele mai de jos ale pămîntului? Cel ce S-a pogorît, Acela este care S-a suit mai presus de toate cerurile, ca toate să le umple". Vedem deci întinderea uimitoare a drumului: *kata*, *ana*, jos, sus, cele două extremităţi ale traseului Mielului înaripat; pogorîrea pînă în punctul cel mai de jos - iadul, şi înălţarea pînă în punctul cel mai de sus - cerul. Răsăritul se opreşte uluit contemplînd "înălţimea adîncimii" tainei mîntuirii, văzînd aici dimensiunile carităţii lui Hristos şi mesajul său triumfal: "S-a suit în înălţime, a robit gloată de robi" (*Efeseni* IV, 8).

Să-i dăm cuvîntul lui Epifanie, în măreaţa sa omilie din Sîmbăta Sfîntă[5]: "Ce să fie oare? O aşa de mare linişte domneşte astăzi pe pămînt: linişte şi singurătate fără de margini. O mare linişte pentru că Împăratul doarme. Pămîntul s-a cutremurat şi s-a liniştit, pentru că Dumnezeu a adormit în trup şi s-a dus să-i trezească pe cei de veacuri adormiţi. Dumnezeu a murit în trup şi iadul a tresăltat. Dumnezeu a adormit pentru puţină vreme şi i-a trezit din somn pe cei ce sălăşluiau în iad"...

Îl va căuta pe Adam, primul nostru părinte, oaia cea pierdută. Vrea să-i cerceteze pe toţi cei care stau în întu-

---

[3] IX, 16, 5-17.

[4] *Strom.* II, 9, 43.

[5] *P.G.* 43, 440-464.